

Marcin Jachimowicz

Prokurator Prokuratury Rejonowej w Świebodzinie

PRZESTĘPSTWA I WYKROCZENIA Z USTAWY O BEZPIECZEŃSTWIE IMPREZ MASOWYCH

Bezpieczeństwo imprez masowych, a w szczególności meczów piłki nożnej, jako obszar działania wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny, wymaga szczególnie zaangażowania i funkcjonowania rozwiązań systemowych, umożliwiających sprawne i skuteczne działanie oraz egzekwowanie prawa.

Obowiązująca od 1 sierpnia tego roku ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych¹ (zwana dalej ustawą) wprowadza nowe regulacje prawne, które umożliwiają zapobieganie i zwalczanie przejawów przemocy i chuligaństwa kibiców sportowych. Ustawa określa: 1) zasady postępowania konieczne do zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych, 2) warunki bezpieczeństwa imprez masowych, 3) zasady i tryb wydawania zezwoleń na przeprowadzanie imprez masowych, 4) zasady gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących bezpieczeństwa imprez masowych, 5) zasady odpowiedzialności organizatorów za szkody wyrządzone w związku ze zorganizowaniem imprez masowych.

Impreza masowa, w rozumieniu ustawy, to impreza masowa artystyczno-rozrywkowa oraz masowa impreza sportowa, w tym mecz piłki nożnej, z wyjątkiem imprez: a) organizowanych w teatrach, operach, operetkach, filharmoniach, kinach, muzeach, bibliotekach, domach kultury i galeriach sztuki lub w innych podobnych obiektach, b) organizowanych w szkołach i placówkach oświatowych przez zarządza-

jących tymi szkołami i placówkami, c) organizowanych w ramach współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży, d) sportowych organizowanych dla sportowców niepełnosprawnych, e) sportu powszechnego o charakterze rekreacji ruchowej, ogólnodostępnym i nieodpłatnym, organizowanych na terenie otwartym, f) zamkniętych organizowanych przez pracodawców dla ich pracowników - jeżeli rodzaj imprezy odpowiada przeznaczeniu obiektu lub terenu, gdzie ma się ona odbyć (art. 3 pkt 1 ustawy).

Imprezą masową artystyczno-rozrywkową jest impreza o charakterze artystycznym lub rozrywkowym, która ma się odbyć: a) na stadionie, w innym obiekcie niebędącym budynkiem lub na terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na których liczba udostępionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1000, b) w hali sportowej lub w innym budynku umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, w których liczba udostępionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 500 (art. 3 pkt 2 ustawy).

Masową imprezą sportową jest impreza masowa mająca na celu współzawodnictwo sportowe lub popularyzowanie kultury fizycznej, organizowana na: a) stadionie lub w innym obiekcie niebędącym budynkiem, na którym liczba udostępionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona

¹ Dz. U. z 2009 r., Nr 62, poz. 504.

zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1000, a w przypadku hali sportowej lub innego budynku umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej - nie mniej niż 300, b) terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób wynosi nie mniej niż 1000 (art. 3 pkt 3 ustawy).

Meczem piłki nożnej, według ustawy, jest masowa impreza sportowa mająca na celu współzawodnictwo w dyscyplinie piłki nożnej, organizowana na stadionie lub w innym obiekcie sportowym, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1000 (art. 3 pkt 4 ustawy).

Bezpieczeństwo i porządek publiczny podczas imprez masowych zależy, w dużej mierze od osób w niej uczestniczących, a skuteczne wyeliminowanie osób, które wcześniej naruszyły prawo w związku z imprezami masowymi, przyczyni się z pewnością do skuteczniejszego wypełnienia przez organizatorów obowiązku przewidzianego w art. 5 ustawy, a dotyczącego zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom imprezy masowej.

Rozdział 8 ustawy zawiera szereg przepisów karnych, które określają odpowiedzialność za wykroczenia (art. 54, 55 i 56) oraz przestępstwa (art. 57, 58, 59, 60 i 61) za naruszenie przepisów tego aktu prawnego. Przepisy te mają przede wszystkim charakter wychowawczy i skonstruowane zostały z ideą prewencyjnych działań organów wymiaru sprawiedliwości, gwarantujących wykluczenie ze środowiska kibiców osób, których głównym celem jest stadionowe awanturnictwo i agresja.

1. Odpowiedzialność za wykroczenia

1. Art. 54 ust. 1 ustawy sankcjonuje grzywną nie mniejszą niż 2000 zł za zachowanie polegające na niewykonaniu polecenia porządkowego, wydanego na podstawie ustawy, regulaminu obiektu (terenu)

lub regulaminu imprezy masowej przez służby porządkowe lub służby informacyjne.

Przedmiotem ochrony tego wykroczenia jest porządek i bezpieczeństwo imprezy masowej. Mamy tu do czynienia z wykroczeniem powszechnym, które można popełnić umyślnie.

Czynność sprawcza polega na niewykonaniu polecenia porządkowego wydanego uczestnikowi imprezy masowej na podstawie ustawy, regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej przez służby porządkowe lub służby informacyjne.

Członkowie służby porządkowej działają na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego w czasie i w miejscu trwania imprezy masowej (art. 19 ust. 1 ustawy). Członkowie służby informacyjnej działają na rzecz bezpieczeństwa uczestników imprezy masowej, w szczególności poprzez informowanie ich o przyjętych rozwiązaniach organizacyjnych (art. 19 ust. 2 ustawy). W ramach przyznanych przez ustawodawcę kompetencji członkowie służby porządkowej i informacyjnej uprawnieni są do wydawania poleceń porządkowych osobom zakłócającym porządek publiczny lub zachowujących się niezgodnie z regulaminem imprezy masowej lub regulaminem obiektu (terenu), a w przypadku niewykonania tych poleceń do – wezwania ich do opuszczenia imprezy masowej. Niepodporządkowanie się tym poleceniom stanowi o istocie wykroczenia z art. 54 ust. 1 ustawy. O niewykonaniu polecenia należy mówić, gdy jego adresat nie czyni tego, co w ramach polecenia porządkowego, wydanego na podstawie ustawy, regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej, nakazali mu członkowie służby porządkowej lub informacyjnej. Polecenie porządkowe to nakaz zachowania wydany uczestnikowi lub uczestnikom imprezy masowej przez członka służby porządkowej lub służby informacyjnej, w tym również przez jej organizatora oraz spikera. Polecenie takie powinno być wydane wprost konkretnemu uczestnikowi imprezy masowej, części uczestników takiej imprezy (np. kibicom z jednego sek-

tora) lub wszystkim jej uczestnikom, np. przez porządkowego czy spikera. Nie sposób traktować jako polecenia porządkowego np. znaku, piktogramu zakazującego osobom nieupoważnionym wstępu na określony teren znajdujący się w obszarze obiektu, na którym odbywa się impreza masowa, gdyż nie odnosi się do konkretnego uczestnika takiej imprezy. Nie stanowi także wykroczenia z art. 54 ust. 1 ustawy odmowa poddania się czynnościom, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1 – 3 ustawy², do przeprowadzenia których zobowiązane są służby porządkowe. Jediną sankcją dla osób, które odmówiły poddania się tym czynnościom może być utrata możliwości wejścia na imprezę masową. Niewykonanie polecenia porządkowego oznacza negatywne podmiotowe nastawienie sprawcy wobec takiego polecenia. Nie sposób mówić o popełnieniu tego wykroczenia w sytuacji, gdy osoba, do której polecenie to jest adresowane nie będzie w stanie, np. z uwagi na swój stan zdrowia go wypełnić. Niezbędne jest do przypisania sprawstwa wykazanie, że w konkretnej sytuacji można od sprawcy wymagać wykonania polecenia porządkowego.

Ust. 2 tego przepisu taką samą karę przewiduje dla osób, które w czasie trwania imprezy masowej przebywają w miejscu nieprzeznaczonym dla publiczności. Mamy tutaj do czynienia z wykroczeniem powszechnym, które można popełnić umyślnie oraz nieumyślnie. Miejsca nieprzeznaczone

² Służby porządkowe i informacyjne są uprawnione do: 1) sprawdzania i stwierdzania uprawnień osób do uczestniczenia w imprezie masowej, a w przypadku stwierdzenia braku takich uprawnień - wezwania ich do opuszczenia imprezy masowej; 2) legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości; 3) przeglądania zawartości bagaży i odzieży osób w przypadku podejrzania, że osoby te wnoszą lub posiadają przedmioty, o których mowa w art. 8 ust. 2 ustawy. Zwrócić należy uwagę na fakt, że przepisy ustawy nie dają możliwości ukarania osoby, która przez fakt nieposiadania przez siebie dokumentów w żaden sposób nie zakłóca swoim zachowaniem tej imprezy.

dla publiczności powinny zostać określone w regulaminie obiektu (terenu), a na służbach informacyjnych spoczywa obowiązek niedopuszczenia osób uczestniczących w imprezie masowej do tego rodzaju miejsc (art. 22 ust. 2 pkt 4 ustawy). Jest to wykroczenie materialne (skutkowe). Do jego znamion należy bowiem przebywanie w czasie trwania imprezy masowej w miejscu nieprzeznaczonym dla publiczności.

2. Art. 55 ustawy stanowi wykroczenie niewykonania polecenia wydanego przez Policję lub Żandarmerię Wojskową w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej. Za niewykonanie takiego polecenia grozi kara grzywny w wysokości nie mniejszej niż 2000 zł. Mamy tu do czynienia z wykroczeniem powszechnym, które można popełnić umyślnie. O istocie tego wykroczenia stanowi niewykonanie przez uczestnika imprezy masowej polecenia wydanego mu przez Policję lub Żandarmerię Wojskową w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej. W przypadku, gdy działania porządkowe podejmowane w miejscu i czasie trwania imprezy masowej przez służby porządkowe są nieskuteczne, organizator lub kierownik do spraw bezpieczeństwa imprezy masowej występuje do Policji o udzielenie pomocy, niezwłocznie potwierdzając ten fakt pisemnym zgłoszeniem (art. 22 ust. 4 ustawy). W sytuacji, gdy impreza masowa jest przeprowadzana na terenach będących w zarządzie jednostek organizacyjnych podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej wystąpienie takie kierowane jest do Żandarmerii Wojskowej (art. 22 ust. 5 ustawy). W takiej sytuacji prawo wydawania poleceń porządkowych, w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej, osobom naruszającym porządek publiczny mają funkcjonariusze Policji lub Żandarmerii Wojskowej. Niepodporządkowanie się tym poleceniom skutkuje odpowiedzialnością z art. 55 ustawy.

3. W art. 56 ustawy mamy do czynienia z wykroczeniem polegającym na wniesieniu lub posiadaniu na imprezie masowej napojów alkoholowych. Wykrocze-

nie to popełnić można umyślnie. Tego typu zachowanie sankcjonowane jest karą ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 2000 zł. Jest to wykroczenie powszechne. Art. 8 ust. 2 ustawy zakazuje wnoszenia na imprezę masową i posiadania przez osoby w niej uczestniczące m.in. napojów alkoholowych. Naruszenie tego zakazu skutkuje odpowiedzialnością za wykroczenie z art. 56 ustawy. Ustawa nie zawiera definicji napoju alkoholowego. Pojęcie to definiuje art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi³, który za napój taki uznaje produkt przeznaczony do spożycia zawierający alkohol etylowy w stężeniu przekraczającym 0,5%.

Posiadanie, w rozumieniu art. 56 ustawy, to każde władanie alkoholem, jeżeli tylko towarzyszy sprawcy taki zamiar, nawet bez chęci zatrzymania tego napoju na własność, o ile tylko ma miejsce na imprezie masowej.

W przypadku tego przepisu istnieje możliwość orzeczenia środka karnego wskazanego w art. 30 k.w. w postaci przypadku przedmiotów. W razie wniesienia, a następnie posiadania napoju alkoholowego czyn taki traktować należy jako jedno wykroczenie.

4. Art. 57 ustawy sankcjonuje karą ograniczenia wolności albo grzywny w wysokości nie niższej niż 2000 zł za zachowanie polegające na nie przekazaniu przez osobę do tego zobowiązaną informacji dotyczącej bezpieczeństwa imprezy masowej albo przekazaniu przez taką osobę informacji nieprawdziwej w tym zakresie. Jest to wykroczenie indywidualne, które popełnić można wyłącznie umyślnie. Jego sprawcą może być wyłącznie osoba zobowiązana przepisami ustawy do przekazania informacji dotyczącej bezpieczeństwa imprezy masowej.

W celu zapobiegania przestępstwom i wykroczeniom związanym z imprezami masowymi oraz ich zwalczania gromadzi się i przetwarza informacje dotyczące bezpieczeństwa tego rodzaju imprez (art. 35

ust. 1 ustawy), a organem administracji rządowej właściwym w sprawach gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących bezpieczeństwa masowych imprez sportowych, w tym meczów piłki nożnej, jest Komendant Główny Policji (art. 36 ust. 1 ustawy), który gromadzi i przetwarza informacje dotyczące imprez masowych innych niż masowe imprezy sportowe, w tym mecze piłki nożnej (art. 36 ust. 2 ustawy). Podmiotami zobowiązanymi do przekazywania Komendantowi Głównemu Policji informacji dotyczących bezpieczeństwa imprez masowych są m.in. związki sportowe, organizatorzy, właściciele obiektów, na terenie których organizowane są masowe imprezy sportowe, w tym mecze piłki nożnej, organizatorzy turystyki, krajowi przewoźnicy organizujący krajowy transport zbiorowy (art. 39 ustawy), a także kluby sportowe, podmioty zarządzające rozgrywkami, organizatorzy masowych imprez sportowych, w tym meczów piłki nożnej, instytucje zagraniczne, związki sportowe o zasięgu ogólnokrajowym (art. 38 ustawy w zw. z art. 39 ustawy). Informacje dotyczące bezpieczeństwa imprezy masowej przekazuje się za pomocą środków komunikacji elektronicznej albo bezpośrednio doręczenie do najbliższego komisarzatu lub komendy powiatowej (miejskiej, rejonowej) Policji (art. 42 ust. 1 ustawy). Podmioty zobowiązane przekazują informacje na kartach rejestracyjnych (art. 42 ust. 2 ustawy). Wykroczenie, o którym mowa w tym przepisie popełnić można przez zaniechanie (nieprzekazanie informacji) lub przez działanie (podanie informacji nieprawdziwej).

5. W art. 65, 66 oraz 67 ustawy mowa jest o środku karnym w postaci zakazu wstępu na imprezę masową orzeczonym w przypadku wykroczenia.

Art. 65 ust. 1 przewiduje możliwość fakultatywnego orzeczenia środka karnego w postaci zakazu wstępu na imprezę masową na okres od 2 do 6 lat, co uzależnione jest od ukarania za wykroczenie, o którym mowa w art. 50 (nieopuszczenie zbiegowiska), 51 (zakłócanie porządku), 52a (pu-

³ t.j. Dz. U. z 2002 r., Nr 167, poz. 1231, ze zm.

bliczne nawoływanie do przestępstwa), 124 (niszczenie rzeczy) lub 143 k.w. (utrudnianie korzystania z urządzeń użytku) lub w art. 54 – 56 ustawy, a popełnionego w związku z imprezą masową artystyczno – rozrywkową. W razie ukarania za te wykroczenia, a popełnione w związku z masową imprezą sportową, w tym meczem piłki nożnej, sąd orzeka obligatoryjnie zakaz wstępu na imprezę masową na okres od 2 do 6 lat. W razie orzeczenia środka karnego w postaci zakazu wstępu na imprezę masową, w oparciu o art. 65 ust. 2 ustawy, środek ten połączony jest z obowiązkiem osobistego stawiennictwa, w jednostce organizacyjnej Policji lub miejscu określonym przez właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania osoby ukaranej, komendanta powiatowego (rejonowego, miejskiego) Policji w czasie trwania masowej imprezy sportowej, w tym meczu piłki nożnej. W przypadku orzeczenia tego środka karnego sąd określa rodzaje masowych imprez sportowych lub meczów piłki nożnej, w czasie trwania których ukarany jest obowiązany do osobistego stawiennictwa w jednostce Policji, w tym określa: nazwy dyscyplin sportowych, nazwy klubów sportowych oraz zakres terytorialny obowiązywania orzeczonego środka. Zakaz wstępu na imprezę masową orzeczony wobec sprawcy wymienionych wyżej wykroczeń, w oparciu o art. 65 ustawy dotyczy również meczu piłki nożnej rozgrywanego przez polską kadrę narodową i polski klub sportowy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Odpowiedzialność za przestępstwo

1. W art. 58 ust. 1 ustawy mamy do czynienia z przestępstwem organizowania imprezy masowej bez zezwolenia. Takie zachowanie podlega grzywnie nie mniejszej niż 240 stawek dziennych, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Czynność sprawcza występku z art. 58 ust. 1 ustawy polega na organizowaniu imprezy masowej bez wymaganego zezwolenia lub niezgodnie z warunkami określo-

nymi w zezwoleniu albo przeprowadzeniu imprezy masowej wbrew wydanemu zakazowi. Sprawca tego czynu może zatem organizować lub przeprowadzać imprezę masową nie mając w ogóle zezwolenia, o którym mowa w art. 24 ustawy lub też posiadając takie zezwolenia - naruszać jego warunki. Tak więc do określenia zabronionego zachowania polegającego na organizowaniu imprezy masowej wbrew warunkom zezwolenia konieczne jest wskazanie konkretnych naruszeń warunków posiadanego przez sprawcę zezwolenia. W tym zakresie przepis ma charakter blankietowy. Organem wydającym zezwolenie na przeprowadzenie imprezy masowej jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta, właściwy ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy masowej (art. 24 ustawy). Zezwolenie lub odmowa wydania zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej wydawane jest co najmniej w terminie 7 dni przed planowanym terminem przeprowadzenia imprezy masowej (art. 29 ust. 1 ustawy). Zezwolenie takie zawiera warunki przeprowadzenia imprezy masowej, w tym: miejsce jej przeprowadzenia, czas jej rozpoczęcia i zakończenia, maksymalną liczbę osób, które mogą w niej uczestniczyć, liczbę członków służby porządkowej oraz służby informacyjnej, informację o zainstalowaniu urządzeń rejestrujących obraz oraz dźwięk (art. 29 ust. 2 pkt 4 ustawy). Organizowanie imprezy masowej polega na podejmowaniu czynności przygotowujących samo przeprowadzenie tego rodzaju imprezy, umożliwiających jej dojście do skutku. Przeprowadzenie imprezy to jej faktyczna realizacja.

Mamy tutaj do czynienia z występkiem umyślnym.

Przestępstwo, o którym mowa w art. 58 ust. 1 ustawy to przestępstwo powszechne, gdy polega na organizowaniu imprezy masowej bez zezwolenia. W sytuacji, gdy czynność sprawcza polega na zorganizowaniu imprezy masowej niezgodnie z warunkami określonymi w zezwoleniu lub przeprowadzeniu jej wbrew wydanemu zakazowi, mamy do czynienia z przestępstwem indywidualnym.

W art. 58 ust. 2 mamy do czynienia z występkiem polegającym na zorganizowaniu imprezy masowej bez zachowania warunków bezpieczeństwa, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy. Takie zachowanie zagrożone jest grzywną nie mniejszą niż 180 stawek dziennych. Art. 6 ust. 1 ustawy nakłada na organizatora imprezy masowej obowiązek: 1) spełnienia wymogów określonych, w szczególności, w przepisach prawa budowlanego, w przepisach sanitarnych i przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej, 2) udziału służb porządkowych, służb informacyjnych oraz kierującego tymi służbami kierownika do spraw bezpieczeństwa, 3) zapewnienia pomocy medycznej, 4) zapewnienia zaplecza higieniczno-sanitarnego, 5) wyznaczenia dróg ewakuacyjnych oraz dróg umożliwiających dojazd pojazdom służb ratowniczych i Policji, 6) zapewnienia warunków do zorganizowania łączności pomiędzy podmiotami biorącymi udział w zabezpieczeniu imprezy masowej, 7) zapewnienia sprzętu ratowniczego i gaśniczego oraz środków gaśniczych niezbędne do zabezpieczenia imprezy masowej w zakresie działań ratowniczo-gaśniczych, 8) zapewnienia wydzielonego pomieszczenia dla służb kierujących zabezpieczeniem imprezy masowej. Jest to przestępstwo indywidualne, które można popełnić umyślnie (art. 8 k.k.).

2. Art. 59 ust. 1 przewiduje odpowiedzialność karną za wniesienie lub posiadanie na imprezie masowej broni w rozumieniu ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji⁴, wyrobów pirotechnicznych, materiałów pożarowo niebezpiecznych lub innych niebezpiecznych przedmiotów lub materiałów wybuchowych. Zachowanie takie zagrożone jest grzywną nie mniejszą niż 180 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Przedmiotem ochrony w przypadku tego typu czynu zabronionego jest bezpieczeństwo i porządek imprezy masowej, jak i ustanowiony przez prawodawcę tryb kontroli sprawowanej przez organy państwa

⁴ Dz. U. z 2004 r., Nr 52, poz. 525, ze zm.

w odniesieniu do broni palnej i materiałów wybuchowych.

Przestępstwo, o którym mowa w art. 59 ust. 1 ustawy jest przestępstwem powszechnym. Jest to przestępstwo umyślne, które może zostać popełnione z zamiarem bezpośrednim lub wynikowym.

Czynność sprawcza polega na wniesieniu na imprezę masową lub posiadaniu na imprezie masowej przedmiotów lub materiałów, o których w treści tego przepisu mowa. Ustawa w art. 8 ust. 2 statuuje zakaz wnoszenia i posiadania na imprezie masowej przez osoby w niej uczestniczące broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów, materiałów wybuchowych, wyrobów pirotechnicznych oraz materiałów pożarowo niebezpiecznych. Naruszenie tego zakazu skutkuje odpowiedzialnością karną z art. 59 ust. 1 ustawy.

Posiadanie w rozumieniu art. 59 ust. 1 ustawy to każde władanie bronią w rozumieniu ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji⁵, wyrobami pirotechnicznymi, materiałami pożarowo niebezpiecznymi lub innymi niebezpiecznymi przedmiotami lub materiałami wybuchowymi, jeżeli tylko towarzyszy sprawcy taki zamiar, nawet bez chęci zatrzymania tych rzeczy na własność, o ile tylko ma miejsce na imprezie masowej. Zakres posiadania jest tutaj bardzo szeroki, obejmuje każde faktyczne władanie rzeczą, nie jest ograniczony do posiadania samoistnego lub zależnego.

Zgodnie z art. 4 § 1 ustawy o broni i amunicji przez pojęcie broni należy rozumieć: 1) broń palną, w tym broń bojową, myśliwską, sportową, gazową, alarmową i sygnałową; 2) broń pneumatyczną; 3) miotacze gazu obezwładniającego; 4) narzędzia i urządzenia, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu: a) broń białą w postaci: ostrzy ukrytych w przedmiotach niemających wyglądu broni, kastetów i nunczaków, pałek posiadających zakończenia z ciężkiego i twardego materiału lub zawierających wkładki z takiego materiału, pałek wykonanych z drewna lub innego

⁵ Ibidem.

ciężkiego materiału, imitujących kij bejsbolowy; b) broń cięcinową w postaci kusz; c) przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

Definicja materiałów niebezpiecznych pożarowo znajduje się w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów⁶. Materiałami tymi są: a) gazy palne; b) ciecze palne o temperaturze zapłonu poniżej 328,15 K (55°C); c) materiały wytwarzające w zetknięciu z wodą gazy palne; d) materiały zapalające się samorzutnie na powietrzu; e) materiały wybuchowe i pirotechniczne; f) materiały ulegające samorzutnemu rozkładowi lub polimeryzacji; g) materiały mające skłonności do samozapalenia.

Wyroby pirotechniczne to wyroby zawierające jeden lub kilka materiałów pirotechnicznych, przeznaczone do uzyskiwania efektów pirotechnicznych, w tym widowiskowych.

Materiał wybuchowy to pojedynczy związek chemiczny lub mieszanina kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej o charakterze egzotermicznym, której towarzyszy wydzielanie wielkiej ilości produktów gazowych w postaci wybuchu (detonacji lub deflagracji).

Jest to przestępstwo formalne.

Popęlnienie czynu z art. 59 ust. 1 ustawy wiąże się z nielegalnym posiadaniem broni (art. 263 k.k.). Wydaje się, że przepis art. 263 k.k. powinien ulec konsumpcji przez art. 59 ust. 1 ustawy. Z uwagi jednak na trwały charakter czynu określonego w art. 263 k.k. może mieć miejsce sytuacja, kiedy sprawca nielegalnie posiada broń przez dłuższy okres po to, by następnie wnieść ją na imprezę masową. W takim wypadku zachodzi zbieg przestępstw. Wydaje się, że typowo ma on charakter zbiegu pomijalnego (współkaralny czyn uprzedni). W przypadku wniesienia przedmiotów, o których w tym przepisie mowa, na impre-

zę masową, a następnie ich posiadania przez tego samego sprawcę, nie zachodzi zbieg przestępstw, a zachowanie sprawcy traktowane powinno być jako jedno przestępstwo. Przestępstwo z art. 59 ust. 1 ustawy może pozostawać w realnym zbiegu przestępstw, w szczególności z przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu (art. 148, 156, 157 k.k.), jak i przepisem z art. 60 ust. 2 lub 60 ust. 3 ustawy. Kumulatywny zbieg przepisów ustawy zachodzi wtedy, gdy jeden czyn wyczerpuje znamiona określone w dwóch albo więcej przepisach ustawy. Posiadanie pistoletu oraz zabicie człowieka poprzez oddanie strzału z tego pistoletu – to działanie stanowiące dwa czyny w rozumieniu faktycznym i prawnym. Nie może być tu mowy o kumulatywnym zbiegu przepisów⁷.

Ust. 2 tego przepisu przewiduje możliwość fakultatywnego orzeczenia przepadku przedmiotów, o których mowa w ust. 1, chociażby nie stanowiły one własności sprawcy.

3. Art. 60 ust. 1 ustawy przewiduje odpowiedzialność karną za wdarcie się, w czasie trwania masowej imprezy sportowej, w tym meczu piłki nożnej, na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe, albo za nie opuszczenie takiego miejsca mimo żądania osoby uprawnionej. Zachowanie takie sankcjonowane jest grzywną nie mniejszą niż 180 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Mamy tu do czynienia z przestępstwem powszechnym, które może być popełnione wyłącznie umyślnie. Sprawca tego czynu musi mieć świadomość, że wdziera się na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe lub miejsca takiego, wbrew żądaniu osoby uprawnionej, nie opuszcza. Przestępstwo to może być popełnione wyłącznie z zamiarem bezpośrednim, co wynika ze słów: „wdziera się”, i „wbrew żądaniu nie opuszcza”.

Czynność sprawcza polegać może na działaniu („wdarcie się”), jak i zaniecha-

⁶ Dz. U. z 2006 r., Nr 80, poz. 563.

⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 1979 r., Rwn 196/79, OSNPG 1980, nr 2, poz. 25.

niu („wbrew żądaniu nie opuszcza”). „Wdarcie się” oznacza wejście w dowolny sposób, wszelkie formy przedostania się na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe, w tym mecz piłki nożnej. Nie jest konieczne, by sprawca użył w tym celu siły fizycznej, przemocy, groźby, może bowiem uciec się do podstępów i pod fałszywym pozorem wejść na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe udając np. członka służby porządkowej lub informacyjnej. Sposób, w jaki sprawca wdiera się na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe stanowi kwestię drugorzędą, nieistotną z punktu widzenia bytu samego przestępstwa, może mieć jednak wpływ na wymiar kary⁸. Przez „wdarcie się” należy rozumieć przełamanie, przy wkroczeniu do miejsc, o których mowa w art. 60 ust. 1 ustawy, nie tyle przeszkody fizycznej, a woli organizatora imprezy masowej wyrażonej np. w regulaminie imprezy masowej czy w regulaminie obiektu (terenu), na którym jest ona rozgrywana. Popełnienie czynu z art. 60 ust. 1 ustawy przez zaniechanie polega na nie opuszczeniu terenu, na którym rozgrywane są zawody sportowe, w tym mecz piłki nożnej, wbrew żądaniu osoby do tego uprawnionej. Dla bytu tej formy sprawczej występku z art. 60 ust. 1 obojętne jest, czy sprawca znalazł się na tym terenie legalnie, nie chcąc go następnie opuścić, czy też nielegalnie. Nieopuszczenie terenu zawodów sportowych staje się bezprawne od chwili dotarcia do sprawcy żądania osoby uprawnionej do opuszczenia terenu, na którym rozgrywane są zawody sportowe. Żądanie, o którym mowa w art. 60 ust. 1, to stanowcze i wyraźne wyrażenie woli przez osobę do tego uprawnioną. Żądanie opuszczenia, które jest niejasnym, budzącym wątpliwości oświadczeniem woli osoby uprawnionej lub oświadczeniem wypowiedzianym w języku niezrozumiałym dla sprawcy, nie są zdolne stworzyć stanu faktycznego przewidzianego w art. 60 ust. 1

⁸ por. T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona ochrony nietykalności mieszkania jednostki*, Lublin 1992, s. 98.

ustawy⁹. Osobą uprawnioną do wyrażenia takiego żądania jest członek służby porządkowej lub służby informacyjnej, jak również funkcjonariusz Policji lub Żandarmerii Wojskowej.

W razie, gdy sprawca wdarł się na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe, a następnie, mimo żądania osoby uprawnionej, nie opuszcza go, to jego zachowanie stanowi jeden czyn, mimo że mamy tu do czynienia z dwoma formami sprawczymi tego występku (niewłaściwy zbieg przestępstw). Okoliczność ta powinna zostać uwzględniona przez sąd przy wymiarze kary.

W sytuacji, gdy wdarcie się na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe połączone jest ze zniszczeniem mienia zachodzi rzeczywisty zbieg przepisów art. 60 ust. 1 ustawy z przepisem art. 288 § 1 i 2 k.k., co uzasadnia przyjęcie kumulatywnej kwalifikacji prawnej (art. 11 § 2 k.k.)¹⁰. W przypadku posłużenia się przez sprawcę tego czynu przemocą lub groźbą wobec osoby w grę wchodzić może kumulatywna kwalifikacja art. 60 ust. 1 ustawy i art. 191 k.k.

Stosownie do treści art. 60 ust. 2 ustawy grzywnie nie mniejszej niż 120 stawek dziennych, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 podlega, kto w czasie trwania imprezy masowej, rzuca przedmiot mogący stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa osób przebywających na terenie lub obiekcie, gdzie odbywa się impreza masowa, albo w inny, równie niebezpieczny sposób, zakłóca przebieg tej imprezy. Mamy tutaj do czynienia z przestępstwem powszechnym, które popełnić można umyślnie, z zamiarem bezpośrednim oraz wynikowym.

⁹ por. L. Peiper, *Komentarz do kodeksu karnego*, Kraków 1936, s. 514.

¹⁰ Do przyjęcia kumulatywnej kwalifikacji czynu zabronionego, o którym mowa w art. 288 k.k. z art. 60 ust. 1 ustawy niezbędny jest wniosek pokrzywdzonego o ściganie, o którym mowa w art. 288 § 4 k.k. W razie braku takiego wniosku mamy do czynienia jedynie z występkiem opisanym w art. 60 ust. 1 ustawy, który jest ścigany z urzędu.

Czynność sprawcza w przypadku tego typu czynu zabronionego polega na zakłóceniu, w niebezpieczny sposób, przebiegu imprezy masowej, w szczególności zaś na zakłóceniu jej przebiegu poprzez rzucenie przez sprawcę przedmiotu mogącego stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa osób przebywających na terenie bądź obiekcie, gdzie taka impreza się odbywa. Zakłócenie to naruszenie porządku, wywołanie niepokoju, zamieszania. Jest to przestępstwo formalne. Odpowiedzialność za ten występki ma miejsce nawet wtedy, gdy w wyniku zachowania sprawcy żadna szkoda nie nastąpiła.

Możliwa jest odpowiedzialność sprawcy za przestępstwo z art. 60 ust. 2 ustawy i art. 288 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Jeżeli na skutek zachowania sprawcy doszło do uszczerbku na zdrowiu człowieka, należy rozważać jego odpowiedzialność z art. 60 ust. 2 ustawy i art. 156, 157 lub 217 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., w zależności od rodzaju zaistniałych skutków. Ustawodawca nie definiuje pojęcia przedmiotu mogącego stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa osób przebywających na terenie lub obiekcie, gdzie odbywa się impreza masowa. Ponad wszelką wątpliwość mówiąc o takim przedmiocie prawodawca odwołuje się do jego cech, a nie sposobu jego użycia. Chodzi tutaj o przedmioty niebezpieczne same w sobie, jak nóż, butelka, raca, petarda, kamień.

Taką samą karą zagrożone jest zachowanie polegające na naruszeniu nietykalności cielesnej członka służby porządkowej lub służby informacyjnej w czasie i miejscu trwania imprezy masowej (art. 60 ust. 3 ustawy).

Dobrem chronionym bezpośrednio jest tutaj działalność służb porządkowych i służb informacyjnych organizatora imprezy masowej, których członkowie są fizycznie atakowani. Drugim dobrem chronionym tym przepisem jest nietykalność cielesna osób będących przedmiotem oddziaływania sprawcy.

Jest to przestępstwo powszechne, które można popełnić z zamieraniem bezpośrednim i ewentualnym. Sprawca powinien mieć zatem świadomość wystąpienia, w określonym stanie faktycznym, wszystkich okoliczności stanowiących desygnaty znamion strony przedmiotowej czynu zabronionego z art. 60 ust. 3 ustawy. Musi zdawać sobie sprawę z tego, że podejmując określone zachowanie narusza w ten sposób nietykalność cielesną członka służby porządkowej lub służby informacyjnej. Strona woluntatywna zamiaru bezpośredniego występuje w postaci chęci uderzenia członka tych służb, bądź też w inny sposób naruszenia jego nietykalności cielesnej. Z kolei znamię godzenia się sprawcy na popełnienie czynu zabronionego z art. 60 ust. 3 ustawy należy przyjąć wówczas, gdy: 1) miał on świadomość wysokiego stopnia prawdopodobieństwa, że podejmując określone zachowanie narusza w ten sposób nietykalność cielesną członka służb, 2) nie podjął żadnych czynności zmniejszających stopień prawdopodobieństwa popełnienia takiego czynu.

Jest to przestępstwo formalne. Naruszenie nietykalności cielesnej to stosunkowo pojemne określenie zachowania sprawcy. Art. 217 § 1 k.k. wymienia „uderzenie”, jako jeden ze sposobów jej naruszenia. W pojęciu naruszenia nietykalności cielesnej mieszczą się obok uderzenia, oznaczającego zadanie człowiekowi ciosu, a które może być zadane ręką, inną częścią ciała, np. poprzez kopnięcie lub zadanie ciosu głową, a także przy pomocy przedmiotu, np. kija, laski; wszelkie możliwe sposoby ingerencji sprawcy oddziałujące na ciało członka służby porządkowej lub służby informacyjnej, które nie są przez niego akceptowane, a przez które ciało pokrzywdzonego doznaje „dotyku” ze strony sprawcy, np. oblanie cieczą, podstawienie nogi, oplucie, przytrzymanie, ciągnięcie za ubranie, szarpanie. Nie sposób wymienić tu wszystkich możliwych działań sprawcy, które wypełniać będą znamiona tego występkę. Czyn z art. 60 ust. 3 ustawy nie musi u pokrzywdzonego powodować żadnych

skutków fizycznych w postaci uszczerbku na zdrowiu lub rozstroju zdrowia, nie muszą po nim pozostać żadne, nawet krótkotrwałe ślady na ciele pokrzywdzonego.

Kilkukrotne naruszenie nietykalności cielesnej członka służby porządkowej lub służby informacyjnej, jeżeli stanowiło realizację z góry powziętego zamiaru, będzie stanowić jedno przestępstwo popełnione w ramach czynu ciągłego (art. 12 k.k.). W przypadku następowania po sobie naruszenia nietykalności cielesnej kilku członków tego rodzaju służb mamy do czynienia z realnym zbiegiem przestępstw, który stanowić może ciąg przestępstw, o którym mowa w art. 91 § 1 k.k. Naruszenie nietykalności cielesnej członka służby porządkowej lub służby informacyjnej może być połączone z jego znieważeniem. Mamy wówczas do czynienia z rzeczywistym zbiegiem przepisów art. 60 ust. 3 ustawy z przepisem art. 216 k.k., którego konsekwencją jest przyjęcie kumulatywnej kwalifikacji prawnej (art. 11 § 2 k.k.). Pomędzy art. 60 ust. 3 ustawy a art. 217 § 1 k.k. zachodzi pozorny zbieg przepisów. Art. 60 ust. 3 ustawy ma charakter *lex specialis* wobec art. 217 k.k. Jeżeli naruszenie nietykalności cielesnej członka służby porządkowej lub służby informacyjnej powoduje różnego rodzaju uszkodzenia ich ciała lub rozstrój zdrowia, przepisy przewidujące karalność tych uszkodzeń, a zatem art. 156, 157 k.k., należy włączyć do kwalifikacji prawnej czynu (art. 11 § 2 k.k.).

Art. 60 ust. 4 przewiduje typ kwalifikowany przestępstw opisanych w ust. 1 – 3 tego przepisu, sankcjonując opisane w nich zachowania grzywną nie mniejszą niż 240 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Przepis ten uzależnia swoje zastosowanie od użycia przez sprawcę zachowań, o których mowa w art. 60 ust. 1 – 3 ustawy elementu odzieży lub przedmiotu do zakrycia twarzy celem uniemożliwienia lub utrudnienia jego rozpoznania.

4. Art. 61 ustawy sankcjonuje grzywną lub karą ograniczenia wolności zachowanie spikera zawodów sportowych,

który swoim zachowaniem prowokuje kibiców do działań zagrażających bezpieczeństwu w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej. Przedmiotem ochrony w przypadku tego typu czynu zabronionego jest porządek i bezpieczeństwo imprezy masowej. Ubocznym przedmiotem ochrony, uzależnionym od sposobu zachowania się sprawcy, może być godność i nietykalność człowieka.

Mamy tu do czynienia z przestępstwem indywidualnym, którego sprawcą może być wyłącznie spiker zawodów sportowych. Spiker zawodów sportowych wchodzi w skład służby informacyjnej i podlega kierownikowi do spraw bezpieczeństwa imprezy masowej (art. 3 pkt 12 ustawy).

Przestępstwo to może być popełnione tylko z winy umyślnej, w zamiarze bezpośrednim ze względu na znamię czasownikowe „prowokuje”. Sprowadza się ono bowiem do oddziaływania na psychikę innych osób (kibiców) poprzez wzywianie ich lub podburzanie, w różny sposób, do podejmowania zachowań zagrażających bezpieczeństwu w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej. Na stronę podmiotową tego przestępstwa składa się zamiar wywołania u odbiorcy decyzji podjęcia działań zagrażających bezpieczeństwu w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej.

Strona przedmiotowa czynu zabronionego z art. 61 ustawy polega na prowokowaniu kibiców do działań zagrażających bezpieczeństwu w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej. Prowokować, to wywoływać, podburzać do czegoś, nakłaniać. Prowokowanie odbywa się najczęściej przez wznoszenie okrzyków przez spikera, które mają nakłonić kibiców do podjęcia działań zagrażających bezpieczeństwu w miejscu i w czasie trwania zawodów sportowych. Dla bytu tego występku nie jest istotne czy prowokowanie jest skierowane do nieoznaczonej grupy kibiców, czy też do kibiców znanych spikerowi. Prowokowanie nie musi dotyczyć podburzania do określonego przestępstwa czy wykroczenia, wystarczy, że dotyczy działań zagrażających

bezpieczeństwu w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej. Prowokowanie przez spikera jest przestępstwem bezskutkowym. Do jego dokonania nie jest konieczne wystąpienie skutku, w postaci podjęcia przez odbiorców jego zachowania, czyli kibiców, działań zagrażających bezpieczeństwu w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej. Sposób zachowania kibiców, którzy byli prowokowani przez spikera ma wpływ na wymiar kary; inaczej bowiem potraktować trzeba sprawcę, w sytuacji, gdy jego zachowanie nie przyniosło żadnego skutku, a inaczej gdy jego zachowanie doprowadziło do podjęcia przez kibiców działań zagrażających bezpieczeństwu w miejscu i w czasie trwania imprezy masowej. Jest to przestępstwo z działania.

Przestępstwo z art. 61 ustawy może pozostawać w zbiegu właściwym z przepisami art. 212, 216, 254, 255, 256 i 257 k.k., co uzasadniać będzie kumulatywną kwalifikację (art. 11 § 2 k.k.). Zachowanie sprawcy może przybrać charakter czynu ciągłego (art. 12 k.k.), jeżeli spiker zawodów sportowych, w ramach jednej masowej imprezy sportowej, wielokrotnie prowokuje kibiców do działań zagrażających bezpieczeństwu w miejscu i w czasie trwania takiej imprezy.

5. Art. 72 ustawy wprowadza do k.k. środek karny, w postaci zakazu wstępu na imprezę masową, statuując go w art. 39 pkt 2c. Szczegółowe zasady orzekania tego środka normuje nowy, wprowadzony art. 72 pkt 2 ustawy art. 44 b k.k. Stosownie do treści § 1 tego przepisu sąd może orzec, a w przypadkach wskazanych w ustawie orzeka, zakaz wstępu na imprezę masową, jeżeli przy popełnieniu przestępstwa zachowanie sprawcy wskazuje, że jego udział w imprezach masowych zagraża istotnym dobrom chronionym prawem. Zakaz wstępu na imprezę masową jest połączony z obowiązkiem osobistego stawiennictwa w jed-

nostce organizacyjnej policji lub w miejscu określonym przez właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania osoby skazanej, komendanta powiatowego (rejonowego, miejskiego) policji, w czasie trwania imprezy masowej (art. 44b § 2 k.k.).

Sąd, orzekając zakaz wstępu na imprezę masową, określa rodzaje imprez masowych, w czasie trwania których skazany jest zobowiązany do osobistego stawiennictwa w jednostce policji, w tym nazwy dyscyplin sportowych, nazwy klubów sportowych oraz zakres terytorialny obowiązywania orzeczonego środka (art. 44b § 3 k.k.), a zakaz ten dotyczy również meczu piłki nożnej rozgrywanego przez polską kadrę narodową i polski klub sportowy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środek ten orzeka się na okres od 2 do 6 lat.

Sąd obligatoryjnie orzeka środek karny w postaci zakazu wstępu na imprezę masową w razie skazania za przestępstwa opisane w art. 59 i 60 ustawy (art. 66 ustawy). W pozostałych przypadkach ten środek karny orzekany jest fakultatywnie.

Celem tego środka karnego jest przede wszystkim zapobieganie popełnienia podobnego czynu przez sprawcę. Niemożność wzięcia udziału w imprezie masowej uniemożliwia sprawcy zachowanie się w podobny sposób.

3. Tryb postępowania

Art. 63 oraz 64 ustawy dotyczą trybu prowadzenia postępowań w sprawach o wykroczenia, o których mowa w art. 54 – 57 ustawy oraz w sprawach o przestępstwa z art. 58 – 61 ustawy. Zarówno w przypadku wykroczeń, jak i przestępstw obowiązuje tryb przyspieszony, o którym mowa odpowiednio w rozdziale 15 k.p.o w. oraz w rozdziale 54a k.p.k.